

в) звернутися до суду з поданням про постановлення вмотивованого рішення про примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника - фізичної або іншої особи, в якій перебуває дитина, стосовно якої складено виконавчий документ про її повернення батькам або іншим особам (п. 10 ч. 3 ст. 11 Закону України «Про виконавче провадження»);

г) за необхідності звернутися до суду з поданням щодо вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу (ч. 2 ст. 77 Закону України «Про виконавче провадження»);

г) у разі якщо боржник перешкоджає виконанню рішення про повернення дитини, винести постанову про накладення штрафу на боржника - фізичну особу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; на посадових осіб - від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; на боржника-юридичну особу - від сорока до шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та встановити новий строк виконання (ч. 3 ст. 77, ч. 1 ст. 89 Закону України «Про виконавче провадження»);

д) звернутися до правоохоронних органів з поданням (повідомленням) про притягнення боржника до кримінальної відповідальності відповідно до закону, у разі повторного невиконання рішення боржником без поважних причин. Крім того, у цьому випадку державний виконавець має право накладати на боржника штраф у порядку, визначеному ч. 1 ст. 89 Закону України «Про виконавче провадження», у подвійному розмірі (ч. 2 ст. 89 Закону України «Про виконавче провадження»).

Проблеми спадкування за законом

Шегеда О.О., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Петровський А.В.

Україна невинно крокує до Європи. Свідченням цього є не лише підтримка нашої держави світовою спільнотою, а й розвиток ринкових відносин і приватної власності. Поряд з цим питання спадкування стає дуже актуальним. Так, ЦК УРСР 1922 р., пригнічував волю спадкодавця, позбавляв родичів права спадкування, а після смерті громадянина все отримувала держава. Вже новий ЦК УРСР 1963 передбачав черги на спадкування. Але 16.01.2003 законодавці здійснили демократичний прорив, прийнявши новий ЦК України, VI книга якого стосується спадкового права. Цей кодекс дає громадянину право розпорядитися своїм майном: він або може написати заповіт або ж взагалі не хвилюватися, що буде після його смерті, сподіваючись на спадкування за законом.

Але недосконалість юридичних норм, наявність юридичних казусів, породжує багато спекуляцій та юридичних тяжб навколо процесу спадкування.

Визначаючи черги спадкоємців, Цивільний кодекс нап'язаний з Сімейним кодексом. Свідченням цього є ст. 1264 ЦКУ: у четверту чергу право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини. Ключовим поняттям тут є «сім'я», яку згідно зі ст. 3 СК, складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Але проблема в тому, що українські законодавці не чітко не пояснюють, хто ж такі ці «члени сім'ї». І це має свої наслідки. По-перше, відсутність чіткого розуміння поняття «спадкоємець четвертої черги», що не може не спровокувати численні судові спори, коли ті чи інші спадкоємці або і зовсім сторонні особи будуть наполягати на визнанні їх членами сім'ї в судовому

порядку. По-друге, окремі спадкоємці, перебуваючи в рівному ступені спорідненості з іншими спадкоємцями, можуть усунути останніх від спадкування, скориставшись своїм привілеєм «члена сім'ї», наприклад, родичі третього ступеня споріднення усунуть від спадщини фактичне подружжя.

Існування фактичного шлюбу - це ще одна проблема в царині спадкування за законом. Нюанс в тому, що подружжя визнається спадкоємцем за законом лише тоді, коли шлюб із спадкодавцем був зареєстрований. Але з кожним роком кількість фактичних шлюбів зростає, а ось норм діючого цивільного й сімейного законодавства для охорони прав кожного із фактичного подружжя - не вистачає. А особисті немайнові права таких осіб взагалі ніяк нормативно не регулюються. Ю.О. Заїка вказує, що в сімейному праві законодавець легалізує фактичний шлюб і надає його членам правовий захист. То чому б не зрівняти їх і в цивільстиці? Але більшість сучасних вчених і законодавці переконані, що легалізація фактичних шлюбів, приведе лише до падіння моралі в суспільстві.

Невизначена ситуація й з насцитурусом - дитиною в утробі матері. Ще в римському праві існував постулат «зачата дитина вважається вже народженою, якщо цього потребують її інтереси». І на сьогодні існує так звана теорія «умовної дїєздатності плоду». Так, відповідно ч. 2 параграфа 1923 ЦК Німеччини, особа, яка ще не родилася на світ на момент відкриття спадщини, але вже зачата, вважається народженою до відкриття спадщини. Українські норми, які регулюють права насцитуруса є імперативними: вони виключають можливість рішення питання про охорону його прав в залежності від відповідності такої охорони інтересам останнього. Сьогодні, нотаріус, аби з'ясувати чи народжена дитина є малюком померлого, керується ст. 122 СК України, яка передбачає, що дитина, яка зачата і (або) народжена у шлюбі, походить від подружжя. Дитина, яка народжена до спливу 10 місяців після припинення шлюбу (а шлюб припиняє і смерть одного з подружжя), походить від подружжя. Доказом батьківства чи материнства є свідоцтво про народження дитини, в якому записані батько і мати. Взагалі, формула законодавця, яка визначає спадкоємця як «особу, яка була зачата за життя спадкодавця і народжена живою після відкриття спадщини», є не вдалою, адже в сучасному світі, коли медицина крокує семимильними кроками, дитина спадкодавця може бути зачата і після його смерті. Незважаючи на безспірність біологічного батьківства за чинним законодавством дитина не вважається спадкоємцем померлого батька. У таких випадках факт батьківства і запис про нього в свідоцтві про народження дитини здійснюється на основі судового рішення.

Потребують опрацювання і норми, що визначають факт смерті спадкодавця. Цей момент фіксується на основі медико-біологічних даних, які засвідчують, що зміни, які відбулися в організмі людини не зворотні і дозволяють констатувати факт смерті. До смерті людини за правовими наслідками прирівнюється і оголошення судом фізичної особи померлою. Але питання про кваліфікацію судового рішення як юридичного факту, в цивільстиці залишається спірним. Існує так звана презумпція смерті - автоматичне визнання людини мертвою, у зв'язку з її довгостроковою відсутністю. Встановлений діючим законодавством строк звернення в суд для оголошення особи мертвою має процесуальний характер, оскільки є приводом для права на звернення в суд. В Україні, в залежності від об'єктивних обставин цей строк становить від 6 місяців до 3-х років, а наприклад, у Франції право на звернення в суд виникає через 20 років після останньої звістки від безвісти відсутнього. Але існують випадки, коли смерть не може бути доведеною з високим рівнем вірогідності. Часто через відсутність вірогідної інформації про смерть особи, вона ще за життя лишається позбавленою власного майна, яке

перейшло в спадщину спадкоємцям. Це питання особливо важливе сьогодні, коли на території України відбувається АТО і багато наших воїнів гине або потрапляє в полон ворога.

Отже, очевидно, що в царині спадкування за законом не все так гладко. Існують проблеми, які мають вирішуватися шляхом внесення змін в ЦКУ, спільною роботою законодавців сімейного та цивільного кодексів. Варто відзначити і позитивні зрушення. 25 жовтня 2014 року Президент України Петро Порошенко підписав Закон № 1709-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо деяких питань спадкування)». Закон спрощує процедуру оформлення спадщини і реєстрації прав громадян на успадковане ними нерухоме майно, насамперед на селі. Тепер мешканці сільських населених пунктів зможуть оформити необхідні документи за місцем проживання, що спростить дані послуги, зменшить часові та грошові витрати на їх оформлення. Крім того, скасовується обов'язкове проведення оцінки майна і встановлюється нульова ставка оподаткування у випадках спадкування майна спадкоємцями першої та другої черги.

Форми права власності закріплені у нормативно-правових актах та у Цивільному кодексі України

Южека Р.С., студент юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник: викладач кафедри цивільно-правових дисциплін ДДУВС Бондар О.С.

Інститут права власності посідає центральне місце в системі цивільного права будь-якої правової системи, в тому числі правової системи України. Саме суспільство неможливе без тих чи інших відносин власності: ці відносини визначають його економічну, ідеологічну, моральну і політичну структуру. Право на власність - це право людини володіти, користуватися і розпоряджатися належним майном і результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності [1, с. 259].

Що стосується, терміну «форма», то у Цивільному кодексі України було використано тричі: «форми правочину» (стаття 205 ЦК України), «організаційно-правові форми юридичних осіб» (стаття 83 ЦК України), «форми відповідальності» (стаття 923 ЦК України). У рішенні Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. використано термін «форми права», до котрих, як відомо, крім закону, зараховано мораль, звичаї та традиції. На офіційному рівні вживаються терміни «форма державного устрою», «форма правління».

Термін «форма власності» віддавна широко використовувався у законодавстві та літературі.

Форми права власності - це законодавчо встановлені види права власності.

У структурі цивільного законодавства, що регулює відносини власності, зокрема визначає й розмежовує основні форми власності в Україні, слід виокремити такі нормативно-правові акти:

- Конституцію України від 26 червня 1996 року (з подальшими змінами та доповненнями) [2]; Конституція України встановила такі форми права власності: приватна, державна і комунальна.

- Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (з подальшими змінами та доповненнями) [3];

- Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року (з подальшими змінами та доповненнями) [4];